

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної
діяльності

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

МУЗЕЄФІКАЦІЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ

підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»
освітньо-професійної програми «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний
туризм»

Силабус освітнього компонента «МУЗЕЄФІКАЦІЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ» підготовки магістра, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», за освітньою програмою «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм».

Розробник: Надольська В. В., доцент кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, к.і.н., доцент.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності
протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Чибирак С. В.)

Завідувач кафедри:

(Гаврилюк С. В.)

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Нормативний
Кількість годин/кредитів 120/4	Спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство	Рік навчання 2-й Семестр 3-й
ІНДЗ: є		Лекції 20 год.
	Практичні (семінарські) 28 год.	
	Освітня програма Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм	Самостійна робота 64 год.
	Освітній ступінь магістр	Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання	українська	Навчальний план 2023 р.

II. Інформація про викладача

ІІІ: Надольська Валентина Василівна.

Науковий ступінь: кандидат історичних наук.

Вчене звання: доцент.

Посада: доцент кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності.

Контактна інформація: e-mail: nadolsk65@gmail.com

Дні занять: див. електронний розклад <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента.

ОК «Музеєфікація історико-культурної і природної спадщини» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін підготовки магістрів за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», освітньою програмою «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм» і спрямований на формування у здобувачів вищої освіти наукового бачення та практичного інструментарію збереження культурної і природної спадщини. Освітній компонент знайомить здобувачів з теорією, методиками і практиками музеєфікації об'єктів культурної і

природної спадщини, можливостями їх подальшого використання для економічного і культурного розвитку регіонів. Звернено увагу на форми музеєфікації об'єктів історії, археології, архітектури, монументального мистецтва, ландшафту та містобудування, садово-паркового мистецтва, науки й техніки, природи. Окрім аудиторних занять здобувачі матимуть можливість взяти безпосередню участь у музейній роботі та пам'яткоохоронній діяльності. Ознайомлення з оригінальними об'єктами культурної і природної спадщини сприятиме формуванню власних творчих ідей з подальшим втіленням на практиці.

2. Пререквізити та постреквізити освітнього компонента.

Пререквізити. Вивчення дисципліни базується на засвоєнні ОК 1. Управління проектами, ОК 8. Музейні та пам'яткоохоронні стратегії у XXI ст., ОК 7 Технології збереження культурної спадщини в Україні та світі, ОК 6 Новітні практики в музейній діяльності

Постреквізити. Знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даного ОК, будуть потрібні для проходження практики із написанням кваліфікаційної роботи (ОК 14) та написання випускної кваліфікаційної роботи (ОК 15).

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента: формування у здобувачів вищої освіти: системи знань міждисциплінарного рівня про способи та форми музеєфікації культурної і природної спадщини у сучасних умовах; практичних навичок та умінь їх використання у майбутній професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення ОК «Музеєфікація історико-культурної і природної спадщини» є: створення чітких та системних уявлень про теорію і практику музеєфікації об'єктів культурної та природної спадщини, окремих їх типів і видів; формування у здобувачів розуміння основних етапів виявлення та вивчення культурної і природної спадщини; ознайомлення студентів з практичним досвідом збереження культурної і природної спадщини; оволодіння основними вітчизняними і зарубіжними практиками музеєфікації культурної і природної спадщини.

4. Результати навчання (компетентності).

Загальні компетентності – ЗК 3. Здатність працювати з урахуванням вітчизняного і міжнародного контексту.

Спеціальні – СК 2. Здатність здійснювати музеєфікацію об'єктів історико-культурної і природної спадщини. СК 3. Здатність провадити інноваційну діяльність в музейній справі, пам'яткоохоронній діяльності. СК 4. Здійснення науково-дослідної, науково-педагогічної, управлінської діяльності. СК 5. Здатність розвивати соціальне усвідомлення ролі культурної спадщини.

Програмні результати: ПР 1. Розуміти проблеми збереження, інтерпретації та

використання історико-культурної спадщини, оцінювати та аналізувати поточний стан і ключові тенденції розвитку музейної та пам'яткоохоронної галузі у цілому. ПР 2. Застосовувати ефективні методи та технології проектування та модернізації музейних і пам'яткоохоронних установ відповідно до вимог споживачів і законодавства, чинних стандартів та технічних умов. ПР 4. Обґрунтовувати і створювати нові та модернізувати існуючі експозиції, виставки, екскурсійно-туристичні маршрути тощо. ПР 7. Знати та застосовувати сучасні технології інтерпретації та актуалізації історико-культурної та природної спадщини. ПР 9. Розробляти інноваційні продукти на внутрішньому та зовнішньому ринках культурних послуг. ПР 10. Розробляти проекти з музеєфікації об'єктів історико-культурної та природної спадщини. ПР 11. Застосовувати набуті знання для проведення науково-дослідної роботи у професійній діяльності.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (семін.)	Сам. роб.	Консультації	Форма контролю/бали
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Теоретичні основи музеєфікації об'єктів культурної та природної спадщини	8	2	2	4		ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 2. Музеєфікація пам'яток як найважливіший ресурс їх використання	6		2	4		ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 3. Нормативно-правові документи та організаційне забезпечення процесів музеєфікації об'єктів культурної і природної спадщини	8	2	2	4		ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 4. Методика і форми музеєфікації об'єктів спадщини.	8		2	5	1	ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 5. Музеєфікація об'єктів археологічної спадщини	10	2	2	5	1	ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 6. Музеєфікація пам'яток історії	10	2	2	5	1	ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 7. Пам'ятки архітектури та містобудування як об'єкти музеєфікації	9	2	2	4	1	ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 8. Музеєфікація пам'яток науки і техніки, індустрії	7		2	4	1	ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 9. Середовищний підхід до музеєфікації. Сади і парки, ландшафтні пам'ятки як об'єкти музеєфікації	10	2	2	5	1	ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 10. Передпроектні дослідження та розробка проекту музеєфікації об'єктів культурної і природної спадщини	10	2	2	5	1	ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5

Тема 11. Методика оцінювання ефективності функціонування музеєфікованих об'єктів культурної і природної спадщини	10	2	2	5	1	ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 12. Світовий досвід музеєфікації об'єктів культурної і природної спадщини	9	2	2	5		ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 13. Вітчизняні практики музеєфікації об'єктів культурної і природної спадщини	8	2	2	4		ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Тема 14. Музеєфіковані пам'ятки як об'єкти туристичної індустрії	7		2	5		ДС, УО, Р, ІРС, ІНДЗ / 5
Робота на семінарських заняттях						70 балів (5 балів x 14 занять)
Відвідування і робота на лекційних заняттях						10 балів
Виконання завдань самостійної роботи						10 балів
ІНДЗ						10 балів
Усього годин/ балів						120 20 28 64 8 100 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору, УО – усне опитування тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувачів вищої освіти виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Вона включає як повністю самостійне засвоєння окремих тем освітнього компонента, так й опрацювання тем, які розглядаються під час аудиторної роботи. У ході самостійної роботи здобувачі освіти опрацьовують та конспектують навчальну, наукову і довідкову літературу, виконують завдання, спрямовані на закріплення знань і формування умінь та навичок, готуються до поточного контролю з освітнього компонента.

№ теми	Види, зміст самостійної роботи
1	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. На одному із конкретних прикладів проілюструвати етапи процесу музеєфікації: виявлення в середовищі побутування об'єкту спадщини, створення навколо об'єкта та/або в ньому музейного середовища, забезпечення збереженості, дослідження, презентація та інтерпретація шляхом створення експозицій (при цьому експозиції можуть виступати в якості доповнення до показу інтер'єру або експонування під відкритим небом самих об'єктів), організація процесу комунікації з музейною аудиторією.
2	Підготовка до семінарського заняття. Проаналізуйте пам'яткоохоронну та музейну діяльність в Україні упродовж 2017–2021 рр. та доведіть / спростуйте тезу, що музеєфікація пам'яток є найважливішим ресурсом їх використання. Опрацюйте матеріали про цифрову музеєфікацію як перспективний механізм збереження і презентації культурної і природної спадщини.

3	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Проаналізувати міжнародні хартії про охорону культурної і природної спадщини та тлумачення названими документами сутності і завдань музеєфікації.
4	Підготовка до семінарського заняття. Ознайомитися з аналітичними (інвентаризації, ідентифікації, верифікації, багатокритеріальної оцінки, паспортизації) та синтезуючими (ревалоризації, реабілітації, музеєфікації) методиками робіт з регенерації історичних містобудівних комплексів, обґрунтованими у працях дослідника архітектури М. Бевза.
5	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати монографію: Кепін Д. В. Музеєфікація об'єктів археологічної спадщини в Європі: на прикл. пам'яток первіс. культури / Центр пам'ятокзнав. НАН України та Укр. Т-ва охорони пам'яток історії та культури. Київ : Центр пам'ятокзнав. НАНУ та УТОПК : Максименко М. Т., 2005. 175 с.
6	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Відповідно до актуальних в пам'ятокзнавстві класифікацій укласти таблицю музеєфікованих пам'яток історії (перша колонка – назва групи пам'яток, друга – не менше 5 прикладів їх музеєфікації).
7	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Ознайомитися з дослідженнями О. Жукової з проблем збереження та використання замкових комплексів, створення ансамблевих музеїв як одного з напрямів музеєфікації історико-культурних пам'яток.
8	Підготовка до семінарського заняття. Ознайомитися з матеріалами про світовий досвід реконструкції та адаптації давніх шахт і рудників.
9	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати матеріали про метод моделювання та його використання для музеєфікації нематеріальної культурної спадщини.
10	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати матеріали про етапи музеєфікації об'єктів нематеріальної культурної спадщини.
11	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати матеріали про види ризиків для ефективного функціонування музеєфікованих об'єктів культурної і природної спадщини.
12	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати матеріали про «Центри спадщини», історичні поселення, тематичні парки та інші, що слугують меті збереження й актуалізації нерухомої історико-культурної та природної спадщини у пострадянських країнах. Чи є вони складовою музейного світу?
13	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати матеріали про розроблені українськими дослідниками проекти створення комплексних індустриально-ландшафтних музеїв «під відкритим небом».
14	Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати матеріали про типологію музеїв, створених на основі об'єктів музеєфікації.

Індивідуальне науково-дослідне завдання:

Провести передпроектні дослідження одного з об'єктів культурної або природної спадщини Волині, який може бути музеєфікований. На їх основі обґрунтувати доцільність та перспективність проведення музеєфікації, її можливі форми.

Враховується зміст, структурованість тексту, дотримання академічної доброчесності, технічних вимог, вміння представити результати дослідження аудиторії. Максимальна оцінка – 10 балів.

IV. Політика оцінювання

При вивченні освітнього компонента «Музеєфікація історико-культурної і природної спадщини» застосовується поточний та підсумковий семестрові форми контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу. Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях та семінарських заняттях, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями та під час дискусій при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях, у формі написання рефератів, розв'язування кейсів, підготовки ІНДЗ.

При вивченні освітнього компонента необхідно спиратися на конспект лекцій, рекомендовану навчальну та наукову літературу. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем освітнього компонента.

Відвідування занять є обов'язковим. У разі підписання здобувачем вищої освіти індивідуального плану обов'язковим є відвідування лише семінарських занять. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти: регулярно відвідувати заняття; планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал; активно працювати на лекційних і семінарських заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань; повною мірою долучатися до активних форм навчання; відпрацювати пропущені семінарські заняття. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародна мобільність та ін.) навчання може відбуватись в он-лайн формі.

Недопустимими є: пропуски з неповажних причин та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (окрім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат.

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися академічної доброчесності: самостійно виконувати усі навчальні завдання, завдання підсумкового контролю. У разі використання ідей, тверджень, відомостей при виконанні усіх завдань, передбачених силабусом, необхідно у формі посилань вказувати на джерела інформації. Дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права. Дотримуватись положень «Кодексу академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки».

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття з поважних причин та надав підтверджуючий документ, на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття (усно або у формі тестування) та добрати ту кількість балів, яку було

визначено на пропущені теми. Пропущені з поважних причин заняття відпрацьовуються у визначений час згідно затвердженого графіка.

Консультації здобувачам вищої освіти надаються: на кафедрі згідно графіку; онлайн через Університетський портал – Office 365, за допомогою Viber чи електронної скриньки (за попередньою домовленістю з викладачем).

Результати навчання, здобуті здобувачем освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації. Порядок та процедура визнання регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки». Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайносвіта, професійні стажування та ін.), які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені силабусом ОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК (але не пізніше початку останнього місяця навчання, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання).

Окремі теми, змістовий модуль чи курс можуть бути перезараховані здобувачу вищої освіти відповідно до «Положення про підготовку здобувачів освіти у ВНУ імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти». Оцінювання здобувачів представниками підприємства, яке зафіксоване у дуальному робочому навчальному плані, враховується у кінці семестру вивчення ОК, програмні результати вивчення якого частково або повністю внесені до дуального робочого навчального плану.

Загалом оцінювання здобувачів здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки». Максимальну кількість балів (100) можна набрати упродовж семестру за результатами виконання усіх видів робіт, які передбачені силабусом:

1. Робота на семінарських заняттях (максимум 70 балів – 5 балів x 14 занять).
2. Відвідування і робота на лекційних заняттях (максимум 10 балів).
3. Виконання завдань самостійної роботи (максимум 10 балів).
4. Виконання ІНДЗ (максимум 10 балів).

V. Підсумковий контроль

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи упродовж семестру за 100-бальною шкалою. У дату

складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу.

Перелік питань підсумкового контролю:

1. Різноманітність форм включення спадщини в актуальну культуру.
2. Музеефікація як інструмент збереження та актуалізації культурної і природної спадщини.
3. Проблема визначення поняття «музеефікація».
4. Наукова мова музеєзнавства і музеефікація.
5. Історія музеефікації об'єктів культурної та природної спадщини.
6. Критерії оцінки пам'яток історії та культури для вибору напрямів і форм їх музеефікації.
7. Принципи музеефікації.
8. Методи музеефікації об'єктів спадщини (фіксація, реконструкція, ревіталізація, моделювання, конструювання).
9. Типи музеефікації пам'ятки.
10. Часткова музеефікація.
11. Вітчизняні нормативно-правові документи та організаційне забезпечення процесів музеефікації об'єктів культурної і природної спадщини.
12. Міжнародні нормативні акти та організаційне забезпечення процесів музеефікації об'єктів культурної і природної спадщини.
13. Основні етапи та особливості музеефікації різних видів пам'яток.
14. Музеефікація пам'яток археології.
15. Музеефікація пам'яток історії.
16. Музеефікація пам'яток архітектури.
17. Типи музеефікації пам'яток архітектури.
18. Музеефікація пам'яток містобудування.
19. Музеефікація монументальних пам'яток.
20. Музеефікація пам'яток науки і техніки, індустрії.
21. Музеефікація пам'яток індустрії.
22. Перспективні методи музеефікації археологічної спадщини.

23. Середовищний підхід до музеєфікації.
24. Сади і парки, ландшафтні пам'ятки як об'єкти музеєфікації.
25. Музеєфікація пам'яток та музеї.
26. Музеї просто неба.
27. Проблема створення та функціонування екомuzeїв.
28. Музеєфікація нематеріальної культурної спадщини.
29. Передпроектні дослідження та розробка проєкту музеєфікації об'єктів культурної і природної спадщини.
30. Методика оцінювання ефективності функціонування музеєфікованих об'єктів культурної і природної спадщини.
31. Світовий досвід музеєфікації об'єктів культурної і природної спадщини.
32. Типологія зарубіжних музеєфікованих об'єктів культурної та природної спадщини.
33. Реалізація музеєфікації на пострадянському просторі.
34. Вітчизняні практики музеєфікації об'єктів культурної і природної спадщини.
35. Типологія вітчизняних музеєфікованих об'єктів культурної та природної спадщини.
36. Цифрова музеєфікація як перспективний механізм збереження і презентації культурної і природної спадщини.
37. Музеєфіковані пам'ятки як об'єкти туристичної індустрії.
38. Музеєфікація культурної спадщини та розвиток територіальних громад.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перекладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Годованська О. Музеєфікація об'єктів культурної спадщини: на прикладі Музею народної архітектури і побуту імені Климентія Шептицького. *Народознавчі зошити*. 2023. № 2 (170). С. 353–360.

2. Жукова О. В. Музеєфікація замкових комплексів України як один з засобів їх збереження. Археометрія та охорона історико-культурної спадщини / Веб-видання. Київ, 2004. URL: <http://www.myslenedrevo.com.ua/studies/arox/2004/zhukova.html>.
3. Жукова О. В. Музеєфікація історико-архітектурних пам'яток Хмельниччини: проблеми та перспективи. *Могилянські читання 2002 року*: Зб. наук. праць. Київ: ВПОЛ, 2003. С. 205–208.
4. Жукова О. Методологічні проблеми створення ансамблевих музеїв як одного з напрямів музеєфікації історико-культурних пам'яток в Україні. *Ніжинська старовина*. 2013. Вип. 16. С. 5–11.
5. Ієвлева В. П. Методичні рекомендації щодо музеєфікації нерухомих пам'яток науки і техніки. *Праці НДІ пам'яткоохоронних досліджень*. 2008. Вип. 2. С. 14–28.
6. Кепін Д. В. Музеєфікація об'єктів археологічної спадщини в Європі: на прикладі пам'яток первісної культури / Центр пам'яткознав. НАН України та Укр. Т-ва охорони пам'яток історії та культури. Київ : Центр пам'яткознав. НАНУ та УТОПІК : Максименко М. Т., 2005. 175 с.
7. Комплексні наукові дослідження в реставрації пам'яток архітектури: Колективна монографія під ред. проф., д. арх. Миколи Бєвза. Львів: НУ «Львівська політехніка», вид-во «Растр-7», 2022. 346 с.
8. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини : ЮНЕСКО; Конвенція, Міжнародний документ від 16.11.1972. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_089
9. Коптева Т. С. Музеєфікація гірничопромислових ландшафтів Криворізької ландшафтно-технологічної системи. *Географія та туризм* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди, Харків, 28 лют. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [за заг. ред. П. І. Лоцмана]. Харків, 2022. С. 79–82.
10. Кудерська Н. І., Кудерська І. О. Нормативно-правове забезпечення здійснення музеєфікації об'єктів нематеріальної культурної спадщини в Україні. *Верховенство права*. 2017. № 3. С. 81–89.
11. Панкратова Н. Д., Гайко Г. І., Савченко І. О. Розвиток підземної урбаністики як системи альтернативних проектних конфігурацій. Київ: Наукова думка, 2020. 134 с.
12. Прибега Л. Музеєфікація об'єктів архітектурно-містобудівної спадщини (Методологічний аспект). *Українська академія мистецтва*. Київ, 2012. Вип. 19. С. 159–166.
13. Прибега Л. Архітектурна спадщина України: пам'яткоохоронний аспект: монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2015. 237 с.
14. Про музеї та музейну справу : закон України [прийнято Верхов. Радою 29.06.1995 № 249/95-ВР]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80>

15. Про охорону культурної спадщини : закон України [прийнято Верхов. Радою 08.06.2000 № 1805-III]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>

16. Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини : закон України [прийнято Верхов. Радою 06.03.2008 № 132-VI]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/132-17>

17. Рутинський М. Й. Замковий туризм в Україні: Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження. Київ : Центр навчальної літератури 2007. 432 с.

18. Сольона І. В., Авдєєва М. С. Особливості музеєфікації архітектурної спадщини. *Проблеми розвитку міського середовища*: наук.-техн. збірник. Київ : НАУ, 2019. Вип. 2 (23). С. 140–149.

19. Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини : збірник наукових праць / редкол.: В. Д. Сидоренко, А. О. Пучков, Л. А. Дрофань [та ін.]. Київ : ІПСМ НАМ України. 2017. Вип. 12/13. 334 с.

20. Титова О. М., Кепін Д. В. Дефініція поняття «археопарк». *Археологічний літопис Лівобережної України*. 2003. № 2. С. 5–13.

21. Ярош Д. Оперування поняттям «музеєфікація» в пам'яткоохоронній сфері. *Українська академія мистецтва*. Київ, 2013. Вип. 21. С. 157–163.

22. Assion Peter. History, Tradition, and Folklorism: On Museification as a Contemporary Cultural Phenomenon. *L'Homme et la société*. 2002. Volume 146, Issue 4, pp. 101–117.

23. Blent Karin. *Skansen*, 2005. 146 p.

24. Lusiani Maria, Panozzo Fabrizio. Industrial Heritage in Action Beyond Museification and Regeneration. *Cultural Heritage. Scenarios 2015–2017*, pp. 375–388.

25. Mikoś T. Metodyka kompleksowej rewitalizacji, adaptacji i rewaloryzacji zabytkowych obiektów podziemnych z wykorzystaniem technik górniczych, Uczelniane Wydawnictwa Naukowo-Dydaktyczne AGH, Kraków, 2005. 348 s.

26. Ploșnița Elena. Museum. Museumification of the immovable cultural heritage. Chișinău: Biblioteca „Tyragetia” XXXIV, 2021. 236 p.

Інтернет-ресурси:

1. Київський науково-методичний центр по охороні, реставрації та використанню пам'яток історії, культури і заповідних територій. URL: <https://knmc.kyivcity.gov.ua/knmts/>

2. Науково-методичний центр розвитку музеєзнавства і пам'яткознавства Харківського гуманітарного університету. URL: <https://www.facebook.com/CultHeritageUA/>

3. Офіційний сайт ICCROM. URL: <https://www.iccrom.org/section/world-heritage>

4. Офіційний сайт Світової спадщини ЮНЕСКО. URL: <https://en.unesco.org/>

5. Archaeological Heritage: Fund for the Promotion of the Protection of Archaeological Monuments. URL: <http://www.archeology-russia.org/laws/ets143>
6. European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage. URL: <https://www.industrialheritage.eu/>
7. Conservation Studies. URL: <https://www.iccrom.org/publication/conservation-living-religious-heritage>
8. CULTURALBASE – Social Platform for Heritage and European Identities. URL: <https://culturalbase.eu/>
9. Culture and Creativity / European Union. URL: <https://culture.ec.europa.eu/policies/selected-themes/cultural-heritage>
10. Managing cultural world heritage / World Heritage Resource manual. URL: <https://whc.unesco.org/en/managing-cultural-world-heritage/>
11. Naoh. URL: <https://newarchitectures.com/>
12. Prezi. URL: <https://prezi.com/p/t92k7wukjuxg/museification-kz/>
13. ReHERIT. URL: <https://reherit.org.ua/pro-proekt/>